

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री रमेश ढकाल
लेखा सदस्य श्री बासुदेव खनाल
फैसला

२०८०।०८१ सालको निर्णय नं. ७४५
पुनरावेदन नं. ०८०-RB-००९२
पुनरावेदन दर्ता मिति: २०८०।०५।१८

मुद्दा:- आयकर २०७१।०७२ (२०७१।४।१ देखि ०७१।७।७ सम्म)

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका, वडा नं. १६, बालाजु औद्योगिक
क्षेत्रस्थित बोटलर्स नेपाल लि. को तर्फबाट ऐ. को अधिकार प्राप्त प्रतिमा वर्मा.....१ } पुनरावेदक
विरुद्ध
ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर.....१ }
आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट, काठमाडौं.....१ } प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय:- ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर

शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी:- प्रमुख कर प्रशासक श्री राजेश्वर ज्ञवाली

शुरु कार्यालयको निर्णय मिति:- २०७९।१२।२१

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ताहरू श्री शम्भु थापा, श्री पूर्णमान शाक्य, शुशिल
कुमार पन्त, महेश कुमार थापा र विद्वान अधिवक्ता श्री डिल्लीराम श्रेष्ठ

प्रत्यर्थी कार्यालयहरूका तर्फबाट : विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री कर्म सिंह लामा

अवलम्बित नजीर: x

बोटलर्स नेपाल लि. को हकमा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति

२०७९।१२।२१ को कर निर्धारणको निर्णय उपर प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि आन्तरिक राजस्व विभागमा मिति २०८०।०२।०७ मा निवेदन दिएकोमा आयकर ऐन, २०५८ दफा ११५(८) बमोजिमको समयभित्र निर्णय हुन नसकेको भनी आन्तरिक राजस्व विभागलाई सूचना दिई सो उपर आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) बमोजिम करदाताको तर्फबाट परेको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यसप्रकार रहेको छ।

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतको विविध ब्रान्डका हल्का पेय पदार्थ उत्पादन तथा बिक्री कारोवार गर्ने करदाता श्री बोटलर्स नेपाल लि. ले आ.व. २०७१।०७२ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार करयोग्य आय कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर समक्ष मिति २०७२।०९।३० मा विवरण पेश गरेको।
२. राजस्व अनुसन्धान विभागको च.नं. २८५, मिति २०७८।१२।२५ को पत्र अनुसार प्रस्तुत करदाता बोटलर्स नेपाल लि. को अधिकांश शेयर स्वामित्व रहेको दुबई स्थित कम्पनी कोकाकोला साबको एसियाको शतप्रतिशत शेयर सन् २०१४ अक्टोबर २४, तदानुसार २०७१।०७।०७ मा कोकाकोला साबको प्रा.लि. साउथ अफ्रिकाले आयरल्याण्ड स्थित युरोपियन रिफ्रेसमेन्टलाई बिक्री गरेको कारणबाट बोटलर्स नेपाल लिमिटेडमा रहेको निहित शेयर स्वामित्वमा परिवर्तन भएको सम्बन्धमा छानविन गर्न लेखी आएकोमा प्रस्तुत करदाता कम्पनीबाट आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ (३) को प्रावधान बमोजिम सो आय वर्ष २०७१।०७२ को लागि शेयर स्वामित्व परिवर्तन हुनु अगाडीको अवधि तथा स्वामित्व परिवर्तन हुनुभन्दा पछाडीको अवधिको छुट्टाछुट्टै आयवर्ष मानी आयविवरण पेश नगरेकोले सो सम्बन्धमा परीक्षण तथा छानविन गर्न करदातालाई सोही व्यहोरा खुलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८३ को सूचना दिईएकोमा करदाताबाट प्राप्त जवाफ, करदाताका प्रतिनिधिबाट गरिएको बयान, राजस्व अनुसन्धान विभागबाट यहि विषयमा दायर गरिएको अभियोगपत्र, परामर्शदाताको राय एवं यस कार्यालयबाट भएको अध्ययन विश्लेषण समेतको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ आकर्षित हुने देखिएको हुँदा पुनः संशोधित कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम रु.६,५६,१३,९३,८२७।— संशोधित करयोग्य आय कायम गर्नुपर्ने भएकोले उल्लिखित बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५(पन्ध्र) दिन भित्र पेश गर्न सोही ऐनको दफा १०१(६)

- बमोजिम ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७९।१२।०३ मा करदाताको नाममा सूचना जारी गरेको।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७९।१२।०३ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७९।१२।०५ मा बुझी लिई सोको लिखित जवाफ मिति २०७९।१२।१९ मा पेश गरेको।
  ४. बोटलर्स नेपाल लिमिटेड माथि Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE को स्वामित्व र उक्त निकाय माथि Coca-Cola Sabco (pty) Ltd., South Africa को स्वामित्व रहेकाले बोटलर्स नेपाल लि. माथि Coca-Cola Sabco (pty) Ltd., South Africa को निहित स्वामित्व रहेको, Coca-Cola Sabco (pty) Ltd., South Africa ले Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE मा रहेको आफ्नो शतप्रतिशत स्वामित्व शेयर खरिद विक्री सम्झौता मार्फत European Refreshment, Ireland लाई हस्तान्तरण गरेकोले नेपालमा खरिद विक्रीको कुनै कारोबार नभएतापनि बोटलर्स नेपाल लिमिटेडका हिताधिकारीहरूमा भएको परिवर्तनको कारण बोटलर्स नेपाल लि. को समेत स्वामित्व परिवर्तनको अवस्था सृजना भएकोले उक्त कारोबारबाट प्रस्तुत कम्पनीलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ आकर्षित हुने र उक्त कारोबारबाट हुने आयमा कर दायित्व एकिकन गर्ने प्रयोजनको लागि आयकर ऐन, २०५८ को दफा ४० र ४१ मा भएको विशेष व्यवस्था बमोजिम गर्नुपर्ने देखियो। उक्त स्वामित्व परिवर्तन भएको मिति भन्दा अगाडि र पछाडिको छुट्टाछुट्टै विवरण करदाताबाट पेश हुन नआएकोले यस कार्यालयबाट सो मितिमा कम्पनीको सम्पत्ति तथा दायित्वको निर्सगबाट प्राप्त लाभ लेखाको सर्वमान्य सिद्धान्त बमोजिम गणना गरी प्रस्तुत करदाताको आ.ब. २०७१।०७२ को लागि रु.६,५६,१३,९३,८२७।— संशोधित करयोग्य आय कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम संशोधित कर निर्धारणको सूचनामा कुनै परिवर्तन गर्नुपर्ने नदेखिएकोले करदाताको कारोबारको सम्बन्धमा उल्लेखित विश्लेषणको आधारमा नै कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा १०२ बमोजिम करदातालाई सूचना दिने भनी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७९।१२।२१ मा खडा भएको निर्णय पर्चा।
  ५. करदाताले ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७९।१२।२१ मा जारी गरेको आ.ब. २०७१।०७२ आयकर तर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित नबुझाई करदाता बोटलर्स नेपाल लिमिटेडले प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि मिति २०८०।०२।०७ मा आन्तरिक राजश्व विभागमा निवेदन पेश गरेकोमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५(८) बमोजिम ६० दिनभित्र निर्णय गरी सक्नुपर्नेमा सो नभएको

कारणबाट आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५(९) बमोजिम आन्तरिक राजस्व विभागलाई जानकारी दिई म्यादभिन्न यस राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गरेको।

६. आ.व. २०७१।७२ को मिति २०७१।०४।०१ देखि २०७१।०७।०७ सम्मको संशोधित कर निर्धारण गर्दा शेयर कारोबार भएको मिति २०७१।०७।०७ बाट तीन महिना अवधि अर्थात् २०७१।१०।०६ सम्ममा आय विवरण पेश गरी मिति २०७५।१०।०६ सम्ममा कर निर्धारण गरिसक्नु पर्नेमा मिति २०७९।१२।२१ मा आएर गरिएको कर निर्धारण आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (३) ले तोकिएको हदम्याद भित्र छैन। त्यसै गरी विपक्षी कार्यालयले शेयर कारोबारको जानकारी मिति २०७८।९।१६ मा प्राप्त भएकोले सो मिति भन्दा १ वर्ष नाघी मिति २०७९।१२।२१ मा गरेको संशोधित कर निर्धारण कानून विपरीत छ। पुनरावेदक कम्पनीको मुख्य कम्पनीको तहमा साविकका र हालका शेयरधनीहरू बीचमा भएको शेयर खरिद बिक्री कारोबार भई मुख्य कम्पनीको तहमा शेयर स्वामित्व परिवर्तन भएको हो। उक्त कारोबारबाट पुनरावेदक कम्पनीको शेयर स्वामित्व परिवर्तन नभएको हुँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७(३) बमोजिम आय विवरण पेश नगरेको हो। पुनरावेदक कम्पनीले उक्त स्वामित्व परिवर्तनको सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ अन्तर्गत आय विवरण दाखिला पनि नगरेको र प्रत्यर्थी कार्यालयले समेत विवरण पेश गर्न आदेश एवं अवसर समेत नदिएको साथै प्रत्यर्थी कार्यालयले समेत ऐ. ऐनको दफा १०० को अधिकार प्रयोग गरी कर निर्धारण नगरेको अवस्थामा ऐनको दफा १०१(१) आकर्षित हुन सक्दैन। मुख्य कम्पनीको तहमा भएको शेयर खरिद बिक्री वा हस्तान्तरणबाट ऐनको दफा ५७(१) मा व्यवस्था भए बमोजिम पुनरावेदक कम्पनीको संशोधित कर निर्धारण भएको अवधि भन्दा तीन वर्ष अघिको तुलनामा शेयर स्वामित्व परिवर्तन भएको छैन। तसर्थ पुनरावेदक कम्पनीको स्वामित्व परिवर्तन नभएको हुँदा पुनरावेदक माथि उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम करको दायित्व बहन गराउन मिल्दैन। यस पुनरावेदकको कुनै पनि शेयरवालाले आफ्नो शेयर बिक्री गरी वा अन्य कुनै तरिकाले हक छोडी नदिएको अवस्थामा दफा ५७ को उपदफा (१) र (१क) को प्रयोजनको लागि स्वामित्व परिवर्तन भएको मान्न सक्ने अवस्था छैन। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७(१) ले निहित स्वामित्व समावेश गरेको छैन। साविक देखि हालसम्म तेश्रो मध्यस्थकर्ता मार्फत कसैले यस कम्पनीको शेयर नलिएकोले मध्यस्थकर्ता मार्फत हितग्रहण गरी निकायमा निहित स्वामित्व रहेको र त्यस्तो निहित स्वामित्व परिवर्तन भएको भन्न सक्ने अवस्था छैन। प्रत्यर्थी कार्यालयले एनसेलको मुद्दामा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट भएको फैसलाको सन्दर्भ उल्लेख गरी सर्वोच्च अदालतले

मध्यस्थ निकाय मार्फत एनसेलमा निहित स्वामित्व निसर्ग गरेको हुँदा देश बाहिर शेयर कारोबार गरेको भएपनि सो मार्फत बासिन्दा निकायको सम्पत्तिको अप्रत्यक्ष कारोबार गरी निहित सम्पत्तिको निसर्ग गरेको अवस्थामा सोबाट प्राप्त लाभमा नेपालमा कर लाग्ने भनी फैसला गरेकोले प्रस्तुत विवादमा पनि निकायको अप्रत्यक्ष कारोबार गरी निहित सम्पत्तिको निसर्ग गरेको भनी प्रस्तुत मुद्दा पनि एनसेलकै जस्तो अवस्था रहेको भन्ने जिकिर त्रुटीपूर्ण छ। मध्यस्थ निकायहरू मार्फत पुनरावेदकको स्वामित्व परिवर्तन भएको होइन। पुनरावेदक करदाताले समायोजन पछि तयार भएको सम्झौताको अनुसूचीहरूमा समेत समायोजित मूल्य अमेरिकि डलर १,७१,८६,११४।— अंकित भएको स्पष्ट छ। पेश गरेको प्रमाणहरूको गहन मूल्यांकन नै नगरी निर्धारण भएको संशोधित कर निर्धारण बदर भागी छ। सम्झौताका पक्षहरू बीचमा कानून बमोजिम भएको सम्झौता र सो सम्झौताका आधारहरूमा सम्बन्धित देशको कानून बमोजिम शेयर खरिद बिक्री भई नामसारी भएको हो। उक्त सम्झौता बमोजिमको मूल्याङ्कनलाई वेवास्ता गरी अवास्तविक र यथार्थपरक नभएको भन्ने जिकिर त्रुटीपूर्ण छ। प्रत्यर्थी कार्यालयले मूल्याङ्कन गर्दा पनि तथ्ययुक्त आधार कारण दिन नसकेको र तथ्ययुक्त मूल्याङ्कन गर्ने प्रयास समेत गरेको देखिँदैन। यथार्थ कारोबारलाई काल्पनिक मूल्याङ्कन गरी चुनौती दिन मिल्दैन। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २(कन) ले सम्बद्ध व्यक्तिको हुने र कस्तो हुने भनी परिभाषा गरेको छ। सम्बद्ध व्यक्ति हुनको लागि आवश्यक पर्ने न्यूनतम आधार समेत नभएका शेयर कारोबारमा संलग्न दुई कम्पनीहरूलाई प्रत्यर्थी कार्यालयले सम्बद्ध पक्ष भनी संशोधित कर निर्धारणको लागि लिएको आधार कानूनसम्मत छैन। यसरी प्रत्यर्थी कार्यालयबाट विना आधार कारण संशोधित कर निर्धारण गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२०(ख) को शुल्क, दफा ११९ को व्याज र दफा ११७ को शुल्क लगाएको निर्णय बदर गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको जिकिर लिई करदाता बोटलर्स नेपाल लि. ले यस न्यायाधिकरणमा मिति २०८०।०५।१८ मा दर्ता गरेको पुनरावेदन पत्र।

७. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई पेशीको सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०८०।११।११ मा भएको आदेश।

ठहर खण्ड

८. नियम बमोजिम पेसी सूचिमा चढी पेस हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक श्री बोटलर्स नेपाल लिमिटेडका तर्फबाट उपस्थित हुनु भएका विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ताहरू श्री शम्भु थापा,

श्री पूर्णमान शाक्य, श्री शुशिल कुमार पन्त, श्री महेश कुमार थापा र विद्वान अधिवक्ता श्री डिल्लीराम श्रेष्ठले प्रत्यर्थी कार्यालयबाट गरिएको संशोधित कर निर्धारण आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(३) बमोजिमको हदम्याद भित्र छैन। सोही ऐनको दफा १०१(४) बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्न जालसाजी प्रमाणित हुनुपर्छ। पुनरावेदक करदाताले मुलुकी फौजदारी संहिता, २०७४ को दफा २७९ ले परिभाषित गरेको जालसाजीपूर्ण ढंगले कुनै कार्य गरेको अवस्था छैन। ऐनको दफा १०१(४) बमोजिम थाहा पाएको मितिले १ वर्ष भित्र संशोधित कर निर्धारण गर्नुपर्नेमा पुनरावेदक कम्पनीको शेयर कारोबार सम्बन्धी जानकारी मिति २०७८।०९।१६ मा नै पुनरावेदकबाट भएको छ। सो मिति २०७८।०९।१६ को एक वर्ष भित्र संशोधित कर निर्धारण गर्नुपर्नेमा मिति २०७९।१२।२१ मा गरेको कर निर्धारण कानून विपरीत छ। मुख्य कम्पनीको तहमा भएको शेयर खरिद विक्री वा हस्तान्तरणबाट आयकर ऐनको दफा ५७ आकर्षित हुँदैन। नेपाल बाहिर रहेको मुख्य तहको शेयर स्वामित्वमा भएको परिवर्तनबाट पुनरावेदन कम्पनीको स्वामित्व वा निहित स्वामित्व परिवर्तन भएको छैन। एनसेल मुद्दा र प्रस्तुत मुद्दाको तथ्य र प्रकृति भिन्न रहेकोले सो मुद्दामा भएको नजिर आकर्षित हुँदैन। शेयर कारोबारका पक्षहरूको स्वतन्त्र सहमति (Free Will) बाट कम्पनीको यथार्थ मूल्य निर्धारण गरेको हो। उक्त सम्झौतामा उल्लेख भएको अमेरिकी डलर ६४,००२,७०३।- मा खरिद विक्री मूल्यबाट घटाउन समायोजन गर्न अंकहरू यकिन हुन बाँकी रहेकोले खाली राखिएको हो। उक्त सम्झौता बमोजिम नै शेयर खरिद विक्री मूल्य कायम गर्नुपर्ने हो। जे.के.के एण्ड एशोसिएट्सले गरेको प्रतिवेदन र सो प्रतिवेदनलाई आधार लिई भएको संशोधित कर निर्धारण गैरकानूनी छ। उक्त प्रतिवेदनमा प्रतिवेदकले दफा ५७ बमोजिम पुनरावेदक कम्पनीको सम्पत्ती र दायित्वको बजार मूल्यको हिसाव गरेको छैन। यसर्थ सो प्रतिवेदनका आधारमा भएको संशोधित कर निर्धारण, आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११९ को ब्याज, दफा ११७ को शुल्क र दफा १२०(ख) बमोजिम शुल्क लगाएको मिल्दैन भनी गर्नु भएको बहस समेत सुनियो।

९. प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकील कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री कर्म सिंह लामाले आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(४) ले जालसाजीबाट गलत ढंगले कर निर्धारण भएको देखिएमा जुनसुकै बखत संशोधित कर निर्धारण गर्न सक्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। बोटलर्स नेपाल लिमिटेड माथि Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE को स्वामित्व र उक्त निकाय माथि Coca-Cola Sabco (pty) Ltd., South Africa को स्वामित्व रहेकाले बोटलर्स नेपाल लि. माथि Coca-Cola

Sabco (pty) Ltd., South Africa को निहित स्वामित्व रहेको छ। Coca-Cola Sabco (pty) Ltd., South Africa ले Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE मा रहेको आफ्नो शतप्रतिशत स्वामित्व शेयर खरिद विक्री सम्झौता मार्फत European Refreshment, Ireland लाई हस्तान्तरण गरेकोले नेपालमा खरिद विक्रीको कुनै कारोबार नभएतापनि बोटलर्स नेपाल लिमिटेडका हिताधिकारीहरूमा भएको परिवर्तनको कारण बोटलर्स नेपाल लि. को समेत स्वामित्व परिवर्तनको अवस्था सृजना भएकोले उक्त कारोबारबाट प्रस्तुत कम्पनीलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ आकर्षित हुन्छ। उक्त स्वामित्व परिवर्तन भएको मिति भन्दा अगाडि र पछाडिको छुट्टाछुट्टै विवरण करदातबाट पेश भएको छैन। उक्त कारोबारबाट सृजित गरेको दायित्व वहन गरी ऐनको दफा ५७(३) बमोजिम विवरण पेश गर्नुपर्नेमा सो नगरी स्वामित्व परिवर्तन भएको तथ्यलाई लुकाएको देखिन्छ। यस्तो अवस्थामा पुनरावेदक करदाताबाट जालसाजी भएको स्थापित भएको हुँदा ऐनको दफा १०१(४) बमोजिम पुनःसंशोधित कर निर्धारण गरेको कार्य कानून बमोजिम छ। राजस्व अनुसन्धान विभागको स्वीकृत अनुसन्धान प्रतिवेदनको निर्णय बमोजिम छानविनका लागि विभागमा पठाएको पत्र नै जालसाजी भएको भन्ने थाहा पाएको मिति मान्नुपर्छ। सो मितिबाट १ वर्ष भित्र संशोधित कर निर्धारण गरेको देखिँदा उक्त निर्णय हदम्याद भित्र नै रहेको छ। Coca-Cola Sabco (pty) Ltd., South Africa ले Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE मा रहेको आफ्नो शतप्रतिशत स्वामित्व शेयर खरिद विक्री सम्झौता मार्फत European Refreshment, Ireland लाई हस्तान्तरण गरेकोले नेपालमा खरिद विक्रीको कुनै कारोबार नभएतापनि बोटलर्स नेपाल लिमिटेडका हिताधिकारीहरूमा भएको परिवर्तनको कारण बोटलर्स नेपाल लि. को समेत स्वामित्व परिवर्तनको अवस्था छ। यस्तो अवस्थामा आयकर ऐनको दफा ५७ आकर्षित हुन्छ। यस सम्बन्धमा एनसेलको मुद्दामा सिद्धान्त समेत प्रतिपादन गरेको छ। शेयर कारोबारका पक्षहरूको स्वतन्त्र सहमति (Free Will) बाट मूल्य निर्धारण नभई सम्बद्ध पक्षहरू बिच सहमति भएको देखिएको छ। करदाताले पेश गरेको शेयर विक्री सम्झौतामा अनुसूची २.०३ को Part III: Methodology for calculating Purchase Price अन्तर्गतको Base Price रकम अमेरिकी डलर ६४,००२,७०३।—उल्लेख भएको र पुनः समायोजित अनुसूचीमा मूल्य अमेरिकी डलर १,७१,८६,११४।- उल्लेख छ। यसबाट पुनरावेदकबाट कारोबार गरेको घोषित मूल्य समेत एकिन हुन सकेको देखिँदैन। यस्तो अवस्थामा कारोबारको मितिमा निकाय बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको शेयर कारोबारबाट सिर्जना हुने कर दायित्व यकिन गर्नका लागि आयकर ऐनको दफा १३२ बमोजिम सम्बन्धित विषयमा विशेषता हासिल गरेको मूल्याङ्कन कर्ता (Valuator) तथा चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस जस्ता

विज्ञहरुको नियुक्ती गरेको विषय कानून बमोजिम नै छ। सम्बन्धित विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको मूल्याङ्कन कर्ता (Valuator) तथा चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस जस्ता विज्ञहरुकोबाट निर्धारण गरेको बजार मूल्य बमोजिम ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट भएको निर्णय कानूनसम्मत नै रहेको देखिँदा सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस जिकिर समेत सुनियो।

१०. प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदकका तर्फबाट लिईएका पुनरावेदन जिकिरहरु, दुवै तर्फबाट प्रस्तुत बहस बुँदाहरु र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणहरुको अध्ययन गरी हेर्दा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट करदाताको हकमा भएको पुनःसंशोधित कर निर्धारण गरेको आदेश मिलेको छ, छैन? करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन? भन्ने प्रश्नमा नै निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

११. निर्णयतर्फ विचार गर्दा, पुनरावेदक करदाता कम्पनीको पहिलो जिकिर हदम्याद नाघी गरिएको संशोधित कर निर्धारण बदर हुनुपर्दछ भन्ने सम्बन्धमा देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले आ.व. २०७१।७२ को मिति २०७१।०४।०१ देखि २०७१।०७।०७ सम्मको संशोधित कर निर्धारण गर्दा शेयर कारोबार भएको मिति २०७१।०७।०७ बाट तीन महिना अवधि अर्थात् २०७१।१०।०६ सम्ममा आय विवरण पेश गरी मिति २०७५।१०।०६ सम्ममा कर निर्धारण गरिसक्नु पर्नेमा मिति २०७९।१२।२१ मा आएर गरिएको कर निर्धारण आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (३) ले तोकिएको हदम्याद भित्र छैन भनी जिकिर लिएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (३) मा “विभागले उपदफा (१) वा (२) बमोजिम कर निर्धारण गर्दा देहायको मितिले चार वर्षभित्र गरिसक्नु पर्नेछः- (क) दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण भएकोमा आय विवरण पेश गर्नुपर्ने मिति” भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। सिद्धान्ततः उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम आय विवरण पेश गरेको चार वर्ष भित्र नै कर निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। तर सोही ऐनको दफा १०१ को उपदफा (४) मा “उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि जालसाजीले गर्दा कुनै व्यक्तिको कर निर्धारण गलत हुँदा भएको रहेछ भने जुनसुकै बखत विभागले त्यस्तो कर निर्धारणमा संशोधन गर्न सक्नेछ। यसरी संशोधन गर्दा जालसाजी गरी विवरण राखेको वा कर निर्धारण गरेको जानकारी प्राप्त भएको एक वर्षभित्र संशोधन गरिसक्नु पर्नेछ।” भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। कतिपय अवस्थामा करदाताले झुट्टा विवरण पेश गरेको हुन सक्छ भने कतिपय अवस्थामा आफ्नो कारोबारको विवरण नबुझाई लुकाइ छिपाई राखेको पनि हुन्छ। यस्तो जालसाजी गरी कर छुली गरेको अवस्थामा कर निर्धारण गर्नका लागि आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को

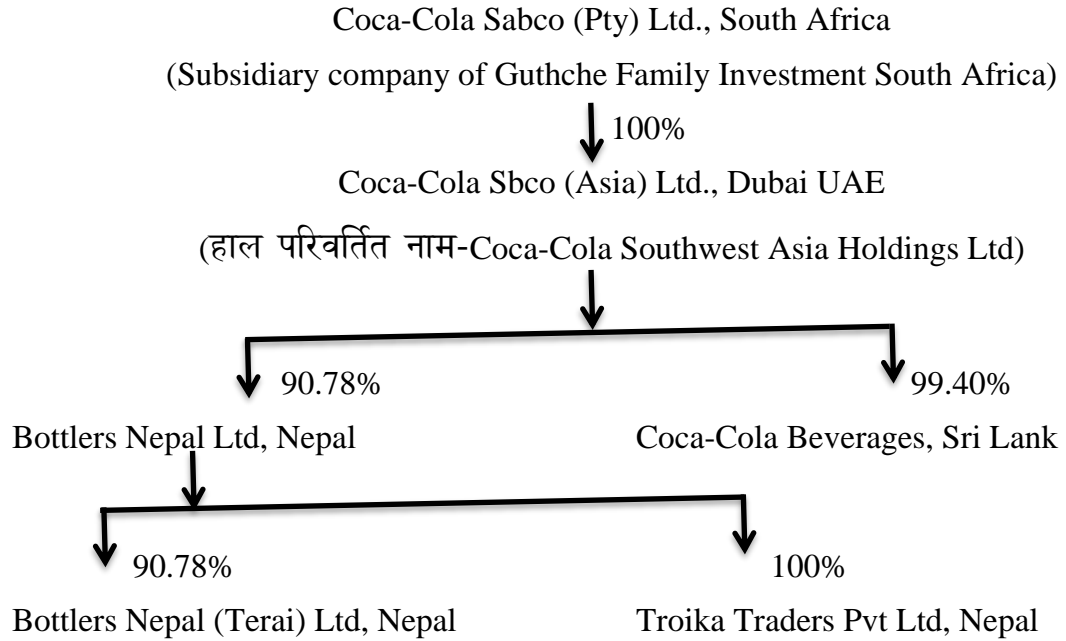
उपदफा (४) को व्यवस्था गरेको देखिन्छ। त्यसै गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ को उपदफा (३) मा “कुनै निकायको स्वामित्वमा कुनै आय वर्षमा उपदफा (१) मा उल्लिखित किसिमले परिवर्तन भएमा सो आय वर्षको स्वामित्व परिवर्तन अघि र पछिको भागहरूलाई छुट्टाछुट्टै आय वर्षहरूको रूपमा मानिनेछ।” भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदक करदाताले कम्पनीको शेयर संरचना तथा नियन्त्रण परिवर्तन भएपछि आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ आकर्षित हुने र सो बमोजिम नियन्त्रणमा परिवर्तन हुनु अघि र पछिको अवधिको छुट्टाछुट्टै आयवर्ष मानी आय विवरण पेश गर्नुपर्नेमा सो बमोजिम विवरण पेश गरेको देखिएन। यस अवस्थामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (४) आकर्षित हुने नै देखियो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (४) ले कर निर्धारण गर्दा जालसाजी भएको, जालसाजीको कारण कुनै व्यक्तिको गलत ढंगबाट कर निर्धारण हुन गएमा जुनसुकै बखत त्यस्तो कर निर्धारणमा संशोधन गर्न सक्ने, जालसाजी गरी विवरण राखेको वा संशोधित कर निर्धारण गरेको जानकारी प्राप्त भएको १ वर्ष भित्र गर्नुपर्ने भन्ने विषयलाई समावेश गरेको देखिन्छ। यस कानूनी व्यवस्था बमोजिम करदाताले मिति २०७१।०७।०७ मा विक्रेता कोका कोला साबको प्रा.लि. साउथ अफ्रिका र क्रेता आयरल्याण्ड स्थित युरोपियन रिफ्रेसमेन्ट विच भएको शेयर खरिद विक्रीको कारोबारबाट नियन्त्रणमा परिवर्तन भएको सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ को उपदफा (३) बमोजिम विवरण पेश गरेको देखिँदैन। कुनै व्यक्तिले जानीजानी कानूनले निर्धारण गरेको कार्यलाई परिपालना नगरेमा वा बुझाउनु पर्ने विवरण नबुझाई लुकाई छुपाई राखी कर तिर्नुपर्न दायित्वबाट उन्मुक्ति हुन खोजेमा त्यस्तो कार्यलाई जालसाजीपूर्ण तरिकाले कर छली गर्न खोजेको मान्नुपर्ने देखिन्छ। यसरी पुनरावेदक करदाता कम्पनीले शेयर विक्री कारोबार मार्फत आफ्नो नियन्त्रण र स्वामित्व परिवर्तन भएको बखत आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७(३) बमोजिम विवरण पेश गर्नुपर्नेमा सो कानूनको परिपालना नगरी सोबाट सृजित करको दायित्वबाट उन्मुक्ति हुन खोजेको देखिन्छ। यसरी पुनरावेदक कम्पनीले कानूनले स्पष्ट रूपमा निर्दिष्ट गरेको दायित्वलाई अवज्ञा गरी नियोजित रूपमा कर छली गर्ने उद्देश्यले शेयर खरिद विक्री विवरण लुकाई सम्बन्धित कार्यालयलाई जानकारी नदिई जालसाजीपूर्ण कार्य गरेको देखिँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (४) बमोजिम जुनसुकै बखत कर निर्धारण गर्न सकिने नै हुँदा पुनरावेदक कम्पनीको हदम्याद नाघी निर्धारण भएको भनी लिएको जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन।

१२. त्यसै गरी विपक्षी कार्यालयले शेयर कारोबारको सम्बन्धमा मिति २०७८।९।१६ मा जानकारी प्राप्त भएकोले सो मिति भन्दा १ वर्ष नाघी मिति २०७९।१२।२१ मा गरेको संशोधित कर निर्धारण कानूनी विपरीत छ भन्ने सम्बन्धमा देखिन्छ। सो तर्फ विचार गर्दा राजस्व अनुसन्धान विभागको मिति २०७८।०५।२२ को स्वीकृत अनुसन्धान प्रतिवेदन र सो सम्बन्धमा भएको निर्णयानुसार पुनरावेदक करदाताको नियन्त्रणमा परिवर्तन भएको र सो नियन्त्रणमा परिवर्तन भएको कारणबाट हुने राजस्व चुहावटको विषयमा छानविन गर्नुपर्ने भनी च.नं. २८५ मिति २०७८।१२।२५ को पत्रबाट ठूला करदाता कार्यालयलाई जानकारी गरेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले राजस्व अनुसन्धान विभागले करदाता कम्पनीको मुख्य शेयरधनी विच २०१४ अक्टोबर २४ मा गरेको शेयर खरिद विक्रीका सम्बन्धमा अनुसन्धान प्रारम्भ गरेपश्चात सो सम्बन्धमा उचित विश्लेषणबाट पुनरावेदक कम्पनीको कानून बमोजिमको कुनै कर दायित्व देखिएमा कानून बमोजिम निर्धारण हुने कर भुक्तान गर्न कम्पनी सकारात्मक रहेको व्यहोरा सहित मिति २०७८।०९।१४ को पत्र मार्फत आन्तरिक राजस्व विभाग र कर निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा विभागको अधिकार प्रयोग गर्ने ठूला करदाता कार्यालयलाई जानकारी गरेको देखिन्छ। पुनरावेदक कम्पनीले उक्त मिति २०७८।०९।१४ को पत्र मार्फत मिति २०७८।०९।१६ मा नै प्रत्यर्थी ठूला करदाता कार्यालय लगायतलाई जानकारी प्राप्त भएकोले सोही मितिको एक वर्ष भित्रमा संशोधित कर निर्धारण गर्नुपर्नेमा सो हदम्याद नाघी निर्णय गरेको भन्ने जिकिर लिएको देखिन्छ। उक्त मितिमा राजस्व अनुसन्धान विभागले करदाता कम्पनीको कर छली सम्बन्धमा अनुसन्धान प्रारम्भ गर्नका लागि पेश गरेको विवरण सम्म भएको देखिन्छ। उक्त विवरण पेश भएबाट नै पुनरावेदक कम्पनीले विवरण लुकाई जालसाजी गरेको भन्ने निस्कर्षमा पुगी सोको जानकारी पाएको भन्ने पुनरावेदक कम्पनीको जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन। राजस्व अनुसन्धान विभागले पुनरावेदक करदाताले गरेको कर छली सम्बन्धमा अनुसन्धान गरी अनुसन्धान प्रतिवेदन र सोको आधारबाट भएको निर्णय अनुसार पुनरावेदक कम्पनीको नियन्त्रणमा परिवर्तन भएको विषय स्थापित गरी र सो नियन्त्रणमा परिवर्तन भएको कारणबाट राजस्व चुहावट भएको निस्कर्षमा पुगेको देखिन्छ। सो विषयमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट छानविन गर्नुपर्ने भनी च.नं. २८५ मिति २०७८।१२।२५ को पठाएको पत्र ठूला करदाता कार्यालयमा सोही मितिमा प्राप्त भएको देखिन्छ। यसरी राजस्व अनुसन्धान विभागको अनुसन्धानबाट जालसाजीपूर्वक कर छली गरेको स्थापित भई सो विषयमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट छानविन गर्नुपर्ने भनी च.नं. २८५ मिति २०७८।१२।२५ को पत्र नै आधिकारिक रूपमा जानकारी भएको मिति कायम गर्नुपर्ने देखियो। तसर्थ सो मिति

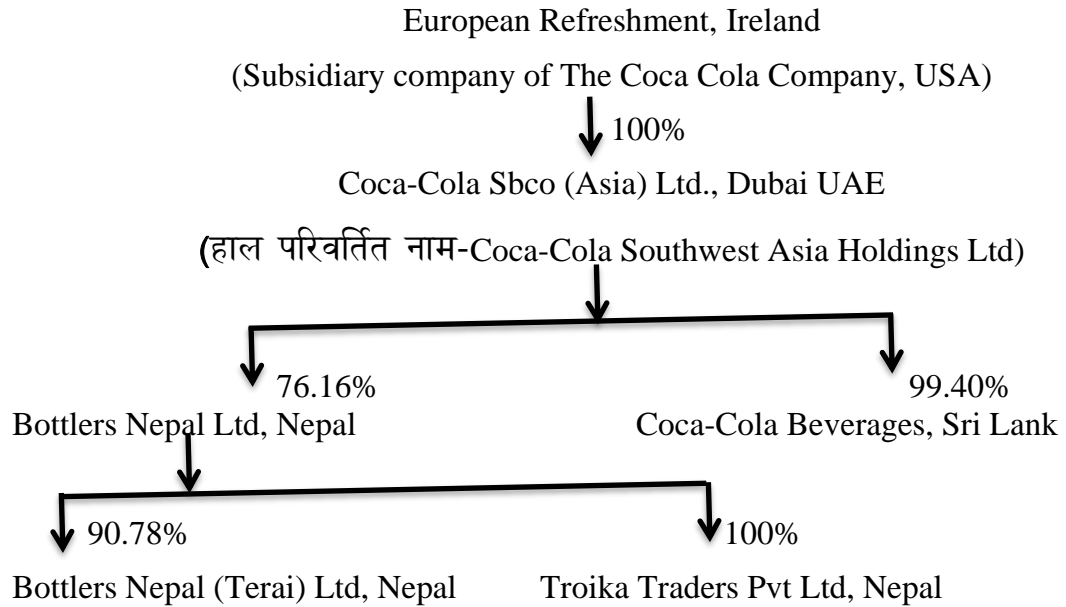
२०७८।१२।२५ को एक वर्ष भित्र अर्थात मिति २०७९।१२।२१ मा पुनःसंशोधित कर निर्धारण गरेको देखिँदा पुनरावेदक करदाता कम्पनीले हदम्याद विहिन रहेको भन्ने जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन।

१३. करदाता कम्पनीको दोस्रो पुनरावेदन जिकिर मुख्य कम्पनीको तहमा भएको शेयर खरिद विक्री वा हस्तान्तरणबाट आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ मा भएको व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदक कम्पनीको स्वामित्व परिवर्तन भएको मानिँदैन भन्ने सम्बन्धमा देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णयको क्रममा बोटलर्स नेपाल लि. माथि Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE को स्वामित्व र उक्त निकाय माथि Coca-Cola Sabco (pty) Ltd., South Africa को स्वामित्व रहेकाले बोटलर्स नेपाल लि. माथि Coca-Cola Sabco (pty) Ltd., South Africa को निहित स्वामित्व रहेको देखिन्छ। Coca-Cola Sabco (pty) Ltd., South Africa ले Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE मा रहेको आफ्नो शतप्रतिशत स्वामित्व शेयर खरिद विक्री सम्झौता मार्फत European Refreshment, Ireland लाई हस्तान्तरण गरेकोले नेपालमा खरिद विक्रीको कुनै कारोबार नभएतापनि बोटलर्स नेपाल लिमिटेडका हिताधिकारीहरूमा भएको परिवर्तनको कारण बोटलर्स नेपाल लि. को समेत स्वामित्व परिवर्तनको अवस्था सृजना भएको भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको देखिन्छ।
१४. शेयर खरिद विक्री सम्झौता पूर्वको अवस्थामा करदाता बोटलर्स नेपाल लि. माथि Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE (Coca-Cola Southwest Asia Holding Ltd.) को ७६.१६ प्रतिशत शेयर स्वामित्व रहेको देखिन्छ। साथै उक्त Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE को बोटलर्स नेपाल लिमिटेड बाहेक श्रीलंक स्थित Coca-Cola Beverages, Sri Lanka मा ९९.४० प्रतिशत शेयर स्वामित्व रहेको देखिन्छ। Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE माथि Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa को १०० प्रतिशत शेयर स्वामित्व रहेको देखिन्छ। पुनरावेदक कम्पनी बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको सहायक कम्पनीहरू बोटलर्स नेपाल (तराई) लिमिटेडमा ९०.७८ प्रतिशत र ट्रोइका ट्रेडर्स प्रा.लि. मा १०० प्रतिशत लगानी रहेको देखिन्छ। मिति २०७१ कार्तिक ७ गते (सन् २०१४ अक्टोबर २४) गते Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa ले Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE मा रहेको आफ्नो शतप्रतिशत स्वामित्व शेयर खरिद विक्री सम्झौता मार्फत European Refreshment, Ireland लाई हस्तान्तरण गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा शेयर खरिद विक्री सम्झौता पूर्वको अवस्था र सो पश्चातको अवस्थालाई यसरी उल्लेख गर्न सकिन्छ जसलाई पुनरावेदकले समेत अन्यथा भन्न सकेको पाइँदैन।

क. शेयर खरिद विक्री सम्झौता पूर्वको अवस्था

ख. शेयर खरिद विक्री सम्झौता पश्चातको अवस्था

१५. प्रस्तुत मुद्दामा सर्वप्रथम विक्रेता Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa र क्रेता European Refreshment, Ireland बीच भएको कारोबार मार्फत बोटलर्स नेपाल लि. को स्वामित्व निसर्ग भएको छ वा छैन तथा पुनरावेदक कम्पनीमा भएको निहित स्वामित्व

परिवर्तन हुँदा आयकर ऐन, २०५७ को दफा ५७ को व्यवस्था आकर्षित हुन्छ की हुँदैन भन्ने प्रश्नको निरूपण गर्नुपर्ने देखियो। पुनरावेदक करदाताले मुख्य कम्पनीको तहमा भएको शेयर खरिद विक्री वा हस्तान्तरणबाट पुनरावेदक कम्पनीको स्वामित्व परिवर्तन भएको छैन, आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ आकर्षित हुने होइन भनी जिकिर लिएको देखिन्छ। प्रमुख रूपमा स्वामित्व परिवर्तन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ मा गरेको छ। उक्त दफा ५७ को उपदफा (१) मा "कुनै निकायको विगत तीन वर्षसम्मको स्वामित्वको तुलनामा पचास प्रतिशत वा सो भन्दा बढी स्वामित्व परिवर्तन भएमा सो निकायले आफ्नो स्वामित्वको सम्पत्ति वा आफूले बहन गरेको दायित्व निसर्ग गरेको मानिनेछ" भन्ने उल्लेख भएको छ। उक्त कानूनी व्यवस्था स्पष्ट पार्न "निकाय" भन्ने शब्दको परिभाषा ऐनको दफा २(भ) मा गरिएको छ जस अनुसार निकाय अन्तर्गत "संस्था वा संगठन" र सो को "स्थायी संस्थापन" समेतलाई जनाउने र निकाय नेपालको बासिन्दा निकाय नभएको अवस्थामा नेपालमा रहेको त्यस्तो निकायको स्थायी संस्थापन समेत निकायभित्र पर्ने कुरा उल्लेख भएको छ। त्यसैगरी ऐनको दफा २(कद) मा "स्थायी संस्थापन" भन्नाले "कुनै व्यक्तिले पूर्ण वा आंशिक रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने स्थान सम्झनु पर्छ" भनी परिभाषा गर्दै सो शब्दले "व्यवसाय सञ्चालन गर्न सामान्य क्रममा स्वतन्त्र हैसियतले कार्य गर्ने साधारण एजेण्ट बाहेक कुनै एजेण्ट मार्फत कुनै व्यक्तिले पूर्ण वा आंशिक रूपमा व्यवसाय गर्ने स्थान", "कुनै व्यक्तिको मुख्य उपकरण वा मुख्य मेशिनरी रहेको वा प्रयोग गरेको जडान गरेको स्थान", ... लाई जनाउने कुरा उल्लेख गरेको छ। उक्त कानूनी व्यवस्थाबाट प्रस्तुत विवादको सन्दर्भमा Coca- Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa को "स्थायी संस्थापन" उक्त दफा ५७(१) को प्रयोजनको लागि बोटलर्स नेपाल लि. "निकाय" भित्र रहेको भन्ने कुरा देखिन्छ। त्यसैगरी आयकर ऐन, २०५८ मा "स्वामित्व" शब्दको परिभाषा गरेको नदेखिए पनि निवेदक द्वारिका ढुङ्गेल समेत विपक्षी ठूला करदाता कार्यालय समेत रहेको परमादेश समेत (०७४-WO-०४७५) मुद्दामा "... स्वामित्व शब्दको सम्पत्ति सम्बन्धी कानून र विधी शास्त्रमा गरिएको परिभाषा हेर्दा यो शब्दले "कुनै व्यक्तिको कुनै वस्तुसँग रहेको सम्बन्ध" लाई जनाउँछ। यो सम्बन्ध प्रत्यक्ष वा निहित दुवै हुनसक्छ।" भनी व्याख्या गरिएको छ। यस व्याख्याले स्वामित्व भित्र निहित स्वामित्व समावेश गरेको देखिन्छ। त्यसैगरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा २(र) मा "निहित स्वामित्व" को परिभाषा गरिएको छ। सो दफाको देहाय खण्ड (१) मा "कुनै निकायको सम्बन्धमा कुनै प्राकृतिक व्यक्ति वा प्राकृतिक व्यक्तिको हित नरहेको निकायले सो निकायमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपमा एक वा बढी मध्यस्थ निकायहरूद्वारा राखेको हितको आधारमा

सिर्जित स्वामित्व" भनी र देहाय खण्ड (२) मा "कुनै निकायको स्वामित्व रहेको सम्पत्तिको सम्बन्धमा सो निकायमा निहित स्वामित्व रहेका व्यक्तिहरूको स्वामित्वको समानुपातको आधारमा निर्धारण भएको सम्पत्तिको स्वामित्व" समेतलाई निहित स्वामित्व भनी "निहित स्वामित्व" को परिभाषा गरिएको छ।

१६. प्रस्तुत मुद्दामा बोटलर्स नेपाल लिमिटेडमा Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa को निहित स्वामित्व रहेको छ, छैन? तथा उक्त स्वामित्व परिवर्तन भएको छ, छैन? भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा, बोटलर्स नेपाल लि. मा Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE को ५० प्रतिशत भन्दा बढी अर्थात ७६.१६ प्रतिशत स्वामित्व रहेको र उक्त Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE मा Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa को शतप्रतिशत नियन्त्रण एवं स्वामित्व रहेको देखिन्छ। यसबाट Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa को बोटलर्स नेपाल लि. मा निहित स्वामित्व रहेको देखिन्छ। त्यसै गरी Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa ले Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE मा रहेको आफ्नो शतप्रतिशत स्वामित्व शेयर खरिद विक्री सम्झौता मार्फत European Refreshment Ireland लाई हस्तान्तरण गरेको देखिन्छ। यसरी Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa को शतप्रतिशत स्वामित्व रहेको Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE मा रहेको शेयर European Refreshment, Ireland लाई हस्तान्तरण हुँदा Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd., Dubai UAE को ५० प्रतिशत भन्दा बढी अर्थात ७६.१६ प्रतिशत शेयर स्वामित्व रहेको बोटलर्स नेपाल लि. को समेत आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ बमोजिम नियन्त्रण तथा स्वामित्व परिवर्तन भएको देखिन आयो। त्यसैगरी निवेदक द्वारिका डुङ्गेल समेत विपक्षी ठूला करदाता कार्यालय समेत रहेको परमादेश समेत (०७४-WO-०४७५) मुद्दामा "एनसेलको सम्बन्धमा प्राकृतिक व्यक्तिको हित नरहेको निकाय अर्थात "टेलिया सोनेरा स्वीडेन" ले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा एक वा बढी मध्यस्थ निकायहरूद्वारा अर्थात तह तहका संरचनाको अन्तिम अर्थात पुछारको तहमा रहेको रेनोल्डस् समेतका "मध्यस्थ निकायहरूद्वारा राखेको हितको आधारमा सिर्जित स्वामित्व" लाई निहित स्वामित्व भन्नु पर्ने देखिन्छ। रेनोल्डसको एनसेलमा ८०% र सुनिभेरा क्यापिटल्सको २०% स्वामित्व रहेको हुँदा यी दुवै निकायको शेयर "स्वामित्वको समानुपातको आधारमा निर्धारण भएको सम्पत्तिको स्वामित्व" लाई "निहित स्वामित्व" भनी बुझ्नु पर्ने हुन्छ। यसरी हेर्दा एनसेलमा रहेको टेलिया सोनेरा स्वीडेनको ८० प्रतिशत "निहित स्वामित्व"को निसर्ग भएको र यो निसर्ग पश्चात स्वामित्व परिवर्तनमार्फत कम्पनीको नियन्त्रणमा परिवर्तन भै टेलिया सोनेरा स्वीडेनको स्थानमा एक्जियटा वर्हाड मलेसियाको (Dependent Directors) को रूपमा काम गर्न मनोनित

प्रतिनिधि (Nominee, representative) प्रवन्ध संचालक मार्फत एनसेलको सम्पत्तिमा नियन्त्रण र व्यवसायिक कारोबार सञ्चालन गरेको हुँदा दफा ५७(१) बमोजिम एनसेलले "आफ्नो स्वामित्वको सम्पत्ति वा आफूले वहन गरेको दायित्वको निसर्ग" गरेको मान्नुपर्ने हुन आयो" भनी व्याख्या गरेको छ। यसैगरी उक्त मुद्दामा सर्वोच्च अदालतको वृहत पूर्ण इजलासबाट मिति २०७५।१०।२३ मा फैसला हुँदा "दफा ५७ ले नियन्त्रण परिवर्तनबारे व्यवस्था गरेको, विवादित मिति २०७२।१२।२९ को कारोबारबाट एनसेलको नियन्त्रण परिवर्तन भएको र यस्तो परिवर्तन पश्चात एनसेलको चल, अचल र लाभ आर्जन गर्ने अनुमतिपत्रमा समेत क्रेता कम्पनी एक्जिप्टा वर्हाड, मलेसियाको हक बन्न गएको देखिँदा दफा २(र) एवं दफा ४०(३)(ड) को व्यवस्थाबाट एनसेलले आफ्नो स्वामित्व निसर्ग गरेको मान्नुपर्ने हुन आयो। निसर्ग पश्चात पनि अनुमतिपत्र लगायतका सम्पत्तिहरू एनसेलसँगै रहेको कारण यो निसर्ग अप्रत्यक्ष प्रकृतिको देखिन्छ। त्यसैले यसलाई दफा ४१ बमोजिम सम्पत्ति वा दायित्वको थमौतीसहितको निसर्ग (Disposal with retention of asset or deemed disposal) रहेछ भनी मान्नु पर्ने हुन आयो। दफा ४१ ले दफा ४० को उपदफा (३) को देहाय (ड) को अवस्थामा स्वामित्व वा दायित्व निसर्ग भएको मानिने व्यवस्था गरेको र देहाय (क)(१) अनुसार यस्तोमा सो व्यक्तिलाई निसर्ग वापत निसर्गको समयमा बजार मूल्य बराबरको रकम प्राप्त भएको मानिने छ भन्ने व्यवस्था रहेको अवस्था छ। दफा ४०(३)(ड) र दफा ४१ को सम्बन्ध दफा ५७(१) सँग रहेको समेतबाट ऐनको दफा ५७(१) बमोजिम स्वामित्व परिवर्तन भएको अवस्थामा एनसेलले सम्पत्ति निसर्ग गरेको नै मान्नुपर्ने देखियो। यस स्थितिमा सम्पत्तिको निसर्गबाट प्राप्त लाभमा कर तिर्नुपर्ने दायित्वबाट एनसेल मुक्त छ भन्न मिल्ने देखिएन। स्पष्ट शब्दमा भन्नु पर्दा विवादित जुन कारोबार छ यो मध्यस्थ निकाय मार्फत एनसेलमा निहित स्वामित्वको निसर्ग गरेको अवस्था हो। यो कारोबार पश्चात एनसेलको स्वामित्व परिवर्तन भएको हुँदा यसमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७(१), ४०(३)(ड) र दफा ४१ को व्यवस्था आकर्षित हुन्छ। यी कानूनी व्यवस्थाहरूको समग्र अर्थ गर्दा देश बाहिर शेयरको कारोबार गरेको भनिए पनि सो मार्फत बासिन्दा निकायको सम्पत्तिको अप्रत्यक्ष कारोबार (offshore indirect transaction) गरी निहित सम्पत्ति निसर्ग गरेको अवस्था भएबाट सोबाट प्राप्त लाभमा नेपालमा कर लाग्ने नै देखियो।" भनी व्याख्या गरेको देखिन्छ। उक्त फैसला समेतबाट नेपालको बासिन्दा व्यक्ति बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको parent company बिच नेपाल बाहिर शेयर कारोबार भएको भए तापनि सो मार्फत बासिन्दा निकाय पुनरावेदक करदाताको सम्पत्तिको अप्रत्यक्ष कारोबार (offshore indirect transaction) भएको र सो कारोबार पश्चात पुनरावेदक करदाता कम्पनीको स्वामित्वमा

परिवर्तन भएको देखियो। यसरी नेपालको बासिन्दा व्यक्ति बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको सम्पत्ति, नियन्त्रण, व्यवस्थापन र स्वामित्व Coca- Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa बाट European Refreshment Ireland मा सरेको देखिँदा दफा ५७(१) बमोजिम बोटलर्स नेपाल लिमिटेडले "आफ्नो स्वामित्वको सम्पत्ति वा आफूले वहन गरेको दायित्वको निसर्ग" गरेको भन्ने देखियो। यसरी "निहित स्वामित्व" को निसर्ग भएको र यो निसर्ग पश्चात स्वामित्व परिवर्तन मार्फत कम्पनीको हिताधिकारीमा परिवर्तन भै Coca- Cola Sabco (Pty) Ltd, South Africa को ठाउँमा European Refreshment Ireland हिताधिकारी निकाय भएको देखिन्छ। यसबाट आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७(१) बमोजिम बोटलर्स नेपाल लिमिटेडले "आफ्नो स्वामित्वको सम्पत्ति वा आफूले वहन गरेको दायित्वको निसर्ग" गरेको देखिन आयो।

१७. त्यसैगरी सम्पत्ति तथा दायित्वको निसर्ग भएमा वा निसर्ग भएको मानिएमा आयकर प्रयोजनको लागि सो सम्पत्तिको निःसर्गबाट भएको लाभ वा नोक्सानीको गणना गर्नुपर्ने सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ४० र ४१ मा विशेष व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा ३६ मा "सम्पत्ति वा दायित्वको निसर्गबाट प्राप्त खूद लाभ" पूँजीगत लाभकरको सन्दर्भमा गणना हुने व्यवस्था रहेको छ भने दफा ३७ मा सम्पत्ति तथा दायित्वको निसर्गबाट प्राप्त हुने लाभको गणनाको आधार एवं प्रक्रिया तोकिएको छ। दफा ४० मा "सम्पत्ति वा दायित्वको निसर्ग" बारे व्यवस्था गर्दै उपदफा (३) मा सम्पत्ति वा दायित्वको निसर्ग हुने विभिन्न अवस्था बारे उल्लेख गरिएको छ। सोही उपदफाको देहाय खण्ड (ड) मा "कुनै निकायको सम्बन्धमा दफा ५७ बमोजिमका अवस्थाहरूमा" भन्ने व्यवस्था भएबाट ऐनको दफा ५७ को उपदफा (१) को व्यवस्था आकर्षित हुने देखियो। उक्त दफा ५७(१) को विषयलाई पुनरावेदक कम्पनीसँग तुलना गरी व्याख्या गर्दा कुनै निकायको अर्थात् बोटलर्स नेपाल लि. को विगत तीन बर्षअघिसम्मको तुलनामा शेयर संरचनामा कुनै परिवर्तन नभए तापनि पचास प्रतिशत वा सो भन्दा बढी अर्थात् ७६.१६ प्रतिशत स्वामित्व परिवर्तन भएको सो निकायले अर्थात् बोटलर्स नेपाल लि. ले आफ्नो स्वामित्वको सम्पत्ति वा आफूले वहन गरेको दायित्व निसर्ग गरेको मानिने रहेछ भन्ने देखियो। यसरी शेयर कारोबार मार्फत बोटलर्स नेपाल लि. को नियन्त्रण परिवर्तन भएको साथै यस्तो परिवर्तन पश्चात बोटलर्स नेपाल लि. को चल, अचल र प्राप्त लाभ र मुनाफा समेतको सम्पत्तिमा European Refreshment Ireland को हक स्थापित भएको हुँदा बोटलर्स नेपाल लि. को स्वामित्व निसर्ग भएको देखिन्छ। तर उक्त सम्पत्ति तथा दायित्व भने बोटलर्स नेपाल लिमिटेडसँगै रहेको देखिँदा यस प्रकारको निसर्गलाई दफा ४१ बमोजिम

सम्पत्ति वा दायित्वको थमौती सहितको निसर्ग (Disposal with retention of asset or deemed disposal) भएको मान्नुपर्ने देखियो।

१८. यसरी बोटलर्स नेपाल लि. को सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ४१ बमोजिम सम्पत्ति वा दायित्वको थमौती (रिटेन्सन) सहितको निःसर्ग भएको मान्नुपर्ने देखिन्छ। सामान्यतया सम्पत्ति वा दायित्वको निःसर्ग हुँदा आयको गणनाको लागि प्रत्येक सम्पत्ति र दायित्वको बजार मूल्य निर्धारण गर्न आवश्यक देखिन्छ। सम्पत्ति वा दायित्वको बजार मूल्य यकिन गर्ने प्रमुख आधार कारोबार भएको समयमा करदाताले स्वयंले खुलाएको बजार मूल्य नै हो। तर प्रस्तुत विवादमा सन् २०१४ अक्टोबर २४ को कारोबार पश्चात बोटलर्स नेपाल लि. ले ऐनको दफा ५७ को उपदफा (३) बमोजिम सो आय वर्ष २०७१।७२ को लागि शेयर स्वामित्व परिवर्तन भएको मिति भन्दा अगाडि र पछाडिको भागहरूलाई छुट्टाछुट्टै आय वर्ष मानी आय विवरण पेश गरेको देखिँदैन। त्यसैगरी शुरु ठूला करदाता कार्यालयबाट उक्त शेयर कारोबार सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८३ बमोजिमको सूचना जारी गरी थप विवरण तथा कागजातहरू माग गरेकोमा करदाताले सो कारोबारका कारण कम्पनीको स्वामित्व र नियन्त्रणमा कुनै परिवर्तन नभएको भनी जवाफ पेश गरेको देखिन्छ। यसरी करदाताले शेयर कारोबार सम्बन्धमा बजार मूल्य खुल्ने विवरण कारोबार भएको समय तथा सो पश्चात समेत पेश नगरेको भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट सम्बन्धित विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको मूल्यकाङ्कनकर्ता (Valuator) तथा चार्टर्ड एकाउन्टेन्स जस्ता विज्ञहरू मार्फत पुनरावेदक करदाता कम्पनीको सम्पत्ति वा दायित्वको निसर्गबाट भएको लाभ र नोक्सानीको गणना गर्ने कार्यको लागि आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३२ बमोजिम जे.के.के. एण्ड एसोसीएट्सलाई कर विज्ञ संस्थाको रूपमा नियुक्ती गरेको देखिन्छ।

१९. पुनरावेदक करदाताले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ आकर्षित हुने अवस्था मात्रै हो भने पनि प्रस्तुत मुद्दामा शेयर खरिद विक्री सम्झौता पेश भएको, शेयर कारोबारका पक्षहरूको स्वतन्त्र सहमति (Free Will) बाट मूल्य निर्धारण गरेकोले उक्त सम्झौता बमोजिम नै शेयर खरिद विक्री मूल्य कायम गर्नुपर्ने भनी वैकल्पिक जिकिर लिएको देखिन्छ। करदाताले पेश गरेको शेयर विक्री सम्झौतामा अनुसूची २.०३ को Part III: Methodology for calculating Purchase Price अन्तर्गतको Base Price रकम अमेरिकी डलर ६४,००२,७०३।— उल्लेख भएको पाइन्छ। त्यसैगरी राजस्व अनुसन्धान विभागमा पेश गरेको कागजातमा सो कारोबारको घोषित मूल्य अमेरिकी डलर १७,९८६,९१४।— उल्लेख भएको पाइन्छ। पुनरावेदक करदाताले सम्झौताको अनुसूचीमा उल्लेख भएको कारोबार मूल्य अमेरिकी डलर ६४,००२,७०३।— बाट कम्पनी र सहायक कम्पनीहरूको समायोजन गर्न बाँकी रहको

रकम Closing Net Debt अमेरिकी डलर ४२,६५०,६६५।—र क्लोजिङको दिनको खुद चालु पूँजी समायोजन रकम अमेरिकी डलर ४,१६५,९३४।— लाई घटाई अमेरिकी डलर १७,१८६,११४।— को शेयर खरिद विक्री कारोबार हो भनी कारोबार मूल्य कायम गरेको देखिन्छ। तर उल्लिखित शेयर खरिद सम्झौता (Share Purchase Agreement-SPA) को अनुसूची २.०३ को Part III: Methodology for calculating Purchase Price अन्तर्गतको Base Purchase Price रकम अमेरिकी डलर ६४,००२,७०३।— मात्र उल्लेख भएको तर समायोजन गर्नुपर्ने भनी उल्लेख भएका विषयहरू सहितको समायोजित मूल्य समेत उल्लेख गरेको पाइएन। यस सम्बन्धमा करदाताले पेश गरेको शेयर खरिद विक्रीको मूल्यलाई यथार्थपरक र वास्तविक मात्र नमिल्ने भनी कर कार्यालयबाट मूलतः तीनवटा आधारहरू लिइएको देखिन्छ। क. अमेरिकन डलर १२ करोड भन्दा बढी चुक्ता पूँजी रहेको तथा विश्व बजारमा ख्याती आर्जन गरिसकेको कम्पनी राजस्व अनुसन्धान विभागको अभियोजन पत्रमा उल्लिखित केवल अमेरिकन डलर १ करोड ७१ लाखमा विक्री भएको दावीलाई यथार्थपरक तथा वास्तविक मान्न सकिएन। कम्पनीको चुक्ता पूँजी भन्दा धेरै न्यून मूल्यमा विक्री गर्नुपर्नाको आधार र कारण समेत स्पष्ट नरहेको। ख. करदाताले नेपाल सरकारका निकाय राजस्व अनुसन्धान विभाग तथा ठूला करदाता कार्यालयमा शेयर खरिद विक्री मूल्य खुल्ने कागजातहरू समेत फरक फरक पेश गरेको पाइएकोले करदाता कर परिपालना प्रति संवेदनशिल रहेको नदेखिएको। ग. दक्षिण अफ्रिका स्थित गुत्से फेमिली इन्भेष्टमेन्ट र त्यसको लगानीमा स्थापित कम्पनीहरू र अमेरिकास्थित The Coca-Cola Company र उसको लगानीमा स्थापित कम्पनीहरू बिच पेय पदार्थ उत्पादन र वितरण गर्ने विभिन्न कम्पनीहरूमा सहलगानी र सहकार्य गरी दक्षिण अफ्रिका लगायत विश्वका विभिन्न देशमा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने गरेको पाइन्छ। यसबाट सन् २४ अक्टोबर, २०१४ मा Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd. Dubai, UAE को शतप्रतिशत शेयर विक्री गर्दा सम्झौता गरेको भनी पेश हुन आएको शेयर खरिद सम्झौता स्वतन्त्र पक्षहरूका बिचमा भएको नभई सम्बद्ध पक्षहरूका बिच भएको स्पष्ट हुन्छ। यसरी सम्बद्ध पक्षहरूका बिच भएको सम्झौतामा उल्लिखित कारोबार मूल्य स्वतन्त्र बजार मूल्य नहुने र त्यस्तो मूल्यलाई वास्तविक कारोबार मूल्यको रूपमा मान्न सकिने देखिँदैन। त्यसैगरी करदाताले स्वमित्व परिवर्तन भएको मितिमा कम्पनीमा रहेको सम्पत्ति वा दायित्वको अलग अलग बजार मूल्य यकिन गरी प्रतिवेदन पेश गरेको अवस्था देखिँदैन। ठूला करदाता कार्यालयबाट मिति २०७९।११।०८ मा उपरोक्त सम्बन्धी कागजातहरू माग हुँदा समेत करदाताबाट त्यस प्रकारका कागजात तथा विवरण पेश गरेको देखिँदैन। सोको कारणबाट कारोबार गरेको घोषित मूल्य समेत यकिन हुन

सकेको देखिँदैन। यसरी कारोबारको मितिमा निकाय बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको शेयर कारोबारबाट सिर्जना हुने कर दायित्व यकिन गर्नका लागि आयकर ऐनको दफा १३२ बमोजिम सम्बन्धित विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको मूल्याङ्कन कर्ता (Valuator) तथा चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस जस्ता विज्ञहरूको नियुक्ती गरेको विषयलाई अन्यथा भन्न सक्ने अवस्था देखिएन।

२०. त्यसै गरी करदाताले मुख्य कम्पनीको शेयर कारोबार सम्बद्ध पक्षहरू विचमा नभई स्वतन्त्र व्यक्तिहरू बीच भएको हो भन्ने सम्बन्धमा देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २(कन) मा "सम्बद्ध व्यक्ति" भन्नाले एक अर्को व्यक्तिको मनसाय अनुसार काम गर्ने एक वा एकभन्दा बढी व्यक्ति वा त्यस्ता व्यक्तिहरूको समूह सम्झनु पर्छ र सो शब्दले देहायका व्यक्तिहरू समेत जनाउँछ:- भन्ने व्यवस्था गर्दै (१) प्राकृतिक व्यक्ति र सो व्यक्तिको नातेदार वा कुनै व्यक्ति वा सो व्यक्तिको साझेदार, विदेशी स्थायी संस्थापन र सो संस्थापनमा स्वामित्व भएको व्यक्ति, र (३) कुनै निकाय आफैं वा आफूसँग सम्बन्धित अन्य व्यक्ति वा सहयोगी निकाय वा त्यस्ता सहयोगी निकायसँग सम्बन्धित अन्य कुनै व्यक्ति वा निकायसँग मिलेर कुनै निकायको आय, पुँजी वा मताधिकारको पचास प्रतिशत वा सो भन्दा बढी हिस्सा नियन्त्रण गर्ने वा सोबाट फाइदा प्राप्त हुने निकाय" भन्ने कानूनी व्यवस्था गरेको छ। Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd., South Africa को प्रमुख लगानीकर्ता Gutche Family Investment रहेको देखिन्छ। उक्त Gutche Family Investment बाट लगानी भएका कम्पनीहरू दक्षिण अफ्रिका लगायत विश्वका अन्य देशमा समेत Coca Cola Brand को बेभरेज उत्पादन र वितरणमा संलग्नता रहेको देखिन्छ। Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd. Dubai, UAE को शतप्रतिशत शेयर विक्री गर्ने Coca-Cola Sabco (Pty) Ltd., South Africa को अल्टिमेट प्यारेन्ट कम्पनीको रूपमा दक्षिण अफ्रिका स्थित गुत्से फेमिलीको इन्भेष्टमेन्ट रहेको देखिन्छ। त्यस्तै, Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd. Dubai, UAE को नियन्त्रण तथा स्वामित्व खरिद गर्ने कम्पनी European Refreshment, Ireland समेत अमेरिका स्थित The Coca-Cola company को Subsidiary Company रहेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले दक्षिण अफ्रिका स्थित गुत्से फेमिली इन्भेष्टमेन्ट र त्यसको लगानीमा स्थापित कम्पनीहरू र अमेरिका स्थित The Coca-Cola Company र उसको लगानीमा स्थापित कम्पनीहरू बीच पेय पदार्थ उत्पादन र वितरण गर्ने विभिन्न कम्पनीहरूमा सहलगानी र सहकार्य गरी दक्षिण अफ्रिका लगायत विश्वका विभिन्न देशमा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने गरेको होइन भनी खण्डन गरेको समेत देखिँदैन। यसबाट सन् २०१४ अक्टोबर २४ मा Coca-Cola Sabco (Asia) Ltd. Dubai, UAE को शतप्रतिशत शेयर विक्री गर्दा सम्झौता गरेको भनी पेश भएको शेयर खरिद

सम्झौता स्वतन्त्र पक्षहरूका विचमा भएको नभई सम्बद्ध पक्षहरूका विचमा नै भएको पुष्टी भएको देखिन्छ। यसबाट समेत सम्बद्ध पक्षहरू बीचमा भएको सम्झौतामा उल्लिखित कारोबार मूल्य स्वतन्त्र बजार मूल्य हुन नसक्ने भई उक्त मूल्यालाई वास्तविक कारोबार मूल्यको रूपमा लिन नसकिएको भनी कर कार्यालयको निर्णयलाई अन्यथा भन्न सकिएन।

२१. जे.के.के. एण्ड एसोसीट्स चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस् नयाँ बानेश्वरले पुनरावेदक करदाताको सम्पत्ती र दायित्वको बजार मूल्य निर्धारण गर्दा लेखाको सर्वमान्य सिद्धान्त अनुरूप विश्वव्यापी रूपमा रही आएको मूल्याङ्कन विधिलाई आत्मसात गरी शेयर खरिद विक्री भएको मितिको सम्पत्ति तथा दायित्व लगायतको बजार मूल्य निर्धारण गरिएको देखिन्छ। उक्त विज्ञ संस्थाले बजार मूल्य कायम गर्दा बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको हकमा Discounted Cash Flow (DCF) Method अलम्बन गरिएको, बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको सहायक कम्पनी बोटलर्स नेपाल (तराई) लिमिटेडको हकमा नेप्सेमा कायम रहेको बजार मूल्य लिएको देखिन्छ। त्यसै गरी पुनरावेदकको सहायक कम्पनी ट्रोएका ट्रेडर्स प्रा.लि. को हकमा उक्त ट्रेडर्स प्रा.लि. एक व्यापारिक फर्म भई नेपाल स्टक एक्सचेन्चमा सूचीकृत नरहेकोले सोको किताव मूल्यालाई नै बजार मूल्य कायम गरेको देखिन्छ। जे.के.के. एण्ड एसोसीट्स चार्टर्ड एकाउन्टेन्टसबाट पेश गरेको बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको शेयर कारोबार मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको खण्ड ड : सम्पत्ति तथा दायित्वको मूल्याङ्कन शिर्षकको बुँदा ३ को “मूल्याङ्कनको सिमा र सिफारिश” मा विभिन्न मूल्याङ्कन विधि (Value Method) खास गरी A. Market Price Valuation Method, B. Net Assets Valuation, C. Profit Yield Method, D. Fair Value Method, E. DCF Method उल्लेख गरी सोको सीमा र प्रकृतिको समेत विश्लेषण गरिएको छ। यसरी विभिन्न मूल्याङ्कन विधिको विश्लेषण गर्दै E. मा DCF Method को विश्लेषण गर्ने क्रममा “DCF Method of valuation is extremely sensitive to assumptions related to perpetual growth rate discount rate. It works best only when there is a high degree of confidence about future cash flows. DCF Model is not suite for short-term investing. Instead, it focuses on long-term value creation.

Using DCF analysis can be advantageous and disadvantageous depending on the situation it is used for, as mentioned in earlier part of report on its pros and cons sections. To mitigate the limitation that would arise in assumption we have considered the scientific basis which has increased the authenticity of value.

Discounted Cash flow DCF analysis determines the present value of a company or asset based on the value of money it can make in the future. The assumption is that the company or asset is expected to generate cash flows in this time frame. In other words, the value of money today will be worth more in the future. The DCF analysis is also useful in estimating a company's intrinsic value.

The major part of Assumption is WACC & Terminal value calculation. We have calculated the WACC as per the available facts and figures as reported in earlier part which seems reliable. In case of Terminal Value calculation growth assumption plays a vital role and we have assumed it as 1% in very conservative approach despite knowing the fact of company's growth of around 8% and country's GDP growth of 6%. Thus we recommend DCF method of valuation as it is the most preferable method of valuation having wide coverage reflecting true picture of enterprise.” भन्ने उल्लेख गर्दै प्रस्तुत करदाताको सन्दर्भमा समेत स्वामित्व परिवर्तन हुँदाका बखतको बजार मूल्य निर्धारण गर्न Discounted Cashflow Method (DCF Method) विश्लेषणको विधि उपयुक्त हुने भनी सोही विधि बमोजिम पुनरावेदक करदाता कम्पनीको बजार मूल्य निर्धारण गर्नुपर्ने सिफारिश गरेको देखिन्छ। त्यसैगरी खण्ड ड : सम्पत्ती तथा दायित्वको मूल्याङ्कन शिर्षकको बुँदा ४ को “मूल्याङ्कन निष्कर्ष” मा “The net assets value method of valuation is generally accepted method of valuation because of its simplicity in calculation however on analyzing the facts and figures, and limitations as stated above, we observed that the valuation of share of BNL, discounted cash flow method seems most reliable and suitable among the other valuation methods.

The BNL along with its subsidiaries are leading its market and have prosperous Brand Value & Goodwill so that the intended investor invests in such venture foreseeing the future but not only the present financial position. The major stake (76.16) of BNL is held by CCSAL the intention of the buyer shall always be in its future outcomes of BNL. Thus DCF method of valuation is most suitable in such case as it indicates the future expectation and performance of the company.” भन्ने उल्लेख गर्दै पुनरावेदक करदाता कम्पनीको बजार मूल्य मूल्याङ्कन गर्दा छुट नगद प्रवाह विश्लेषण (Discounted Cashflow Method-DCF Method) नै सबभन्दा उपयुक्त र यथार्थपरक हुने भनी सोही विधि बमोजिम करदाता कम्पनीको बजार मूल्य निर्धारण गरेको देखिन्छ।

२२.

यसरी उक्त शेयर विक्री भएको मितिमा लेखाको सर्वमान्य सिद्धान्त अनुरूप विश्वव्यापी रूपमा रही आएको विभिन्न मूल्याङ्कनको विधीको विश्लेषण गर्दै उपयुक्त विधी Discounted Cashflow Method-DCF Method मार्फत कायम गरिएको बजार मूल्यलाई किताबी मूल्यसँग तुलना गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७ को उपदफा (२) को खण्ड (ख), (ग) र (घ) बमोजिम व्यवसायबाट भएको आयको रूपमा कायम गरी कर गणना गरिएको देखिन्छ। उक्त प्रतिवेदनमा मूलतः देहायका विवरणहरू समावेश भएको देखिन्छ। क. कम्पनीको व्यवसायिक सम्पत्ति, हासयोग्य सम्पत्ति, व्यापारिक मौज्जात तथा जग्गा जमिन र ख्याति समेतको तत्कालिन बजार मूल्यलाई दृष्टिगत गरी सम्पत्तिको छुट्टाछुट्टै मूल्याङ्कन विवरण। ख. दायित्व तर्फ शेयर पूँजि, जगेडा कोष तथा अन्य सम्पूर्ण दायित्वको तत्कालिन बजार मूल्यलाई दृष्टिगत गरी दायित्वको मूल्याङ्कन गरी भएको लाभ तथा हानीको विवरण। ग. कम्पनीको

स्वामित्व परिवर्तन हुँदाको अवस्थामा कम्पनीको हिताधिकारीलाई भएको पूँजिगत लाभको गणना विवरण। घ. कम्पनीको स्वामित्व परिवर्तन हुँदा यस कम्पनी बोटलर्स नेपाल लि. सँग सम्बद्ध कम्पनीहरू बोटलर्स नेपाल (तराई) लि. र ट्रोयका ट्रेडर्समा पर्ने प्रभाव र उक्त कम्पनीहरूलाई हुने लाभ तथा नोक्सानीको विवरण। ड. स्वामित्व परिवर्तन हुँदाको अवस्थामा आयकर प्रयोजनका लागि उक्त कम्पनीको सम्पत्ति वा दायित्वको निसर्ग भएको मानी निसर्गबाट भएको लाभ र नोक्सानीको गणना। यसरी सम्बन्धित विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको मूल्याङ्कन कर्ता (Valuator) तथा चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस जस्ता विज्ञहरूबाट लेखाको सर्वमान्य सिद्धान्त अनुरूप तत्कालिन समयमा रहेको पुनरावेदक करदाता कम्पनीको सम्पत्ति तथा दायित्वको बजार मूल्य एवं सो बाट सृजित हुने लाभ गणना गरी पेश भएको प्रतिवेदन अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म प्रमाणको रूपमा लिन सकिने नै देखियो। त्यसै गरी पुनरावेदक करदाताले सहायक कम्पनी बोटलर्स नेपाल (तराई) लिमिटेडमा रहेको संस्थापक शेयरहरूको बजार मूल्य कायम गर्दा समेत नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयको मिति २०६४।१२।०५ को मन्त्रीस्तरीय नीतिगत निर्णयको विपरीत गरेको भन्ने जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा उक्त निर्णय संस्थापन शेयरको खरिद विक्री कारोबार हुँदा पूँजिगत लाभकर गणना गर्ने प्रयोजनका लागि भएको निर्णय सम्बन्धमा देखिन्छ। प्रस्तुतको मुद्दाको शेयर खरिद विक्रीको कारोबार संस्थापन शेयरको खरिद विक्री सम्बन्धमा नभई निहित स्वामित्व परिवर्तन भएको सम्बन्धमा रहेको छ। त्यसैगरी उक्त निर्णय विभागीय दृष्टिकोण मात्र हो, नीतिगत निर्णय होइन। नीतिगत निर्णय हुनाको लागि कानूनमा कुनै विषयमा स्पष्टता नरहेको वा कानूनी शून्यता रही कार्यान्वयनमा जटिलता पैदा भएको अवस्था राख्नुपर्छ। कानूनमा नै स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरेको विषयमा उक्त विभागीय दृष्टिकोण ग्रहण गर्न सकिदैन। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ४१(१) बमोजिम नै बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको सहायक कम्पनी बोटलर्स नेपाल (तराई) लिमिटेडको हकमा नेप्सेमा कायम रहेको बजार मूल्यलाई आधार मानी मूल्य निर्धारण गरेको छ। तसर्थ सो प्रतिवेदन अनुसार गणना भएको लाभ आय रु.६,५६,१३,९३,८२७। लाई करदाताको स्वामित्व परिवर्तन भएको मितिमा निकायको आय मानी आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७ को उपदफा (१) र (२) बमोजिम पुनरावेदक कम्पनीको आयमा समावेश गरी सोमा आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूची २ को उपदफा (१) बमोजिम संशोधित कर निर्धारण हुने गरी शुरु ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय मिलकै देखियो।

२३. त्यसै गरी करदाताको अन्तिम जिकिर आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११७ र दफा ११९ बमोजिम व्याज तथा दफा १२०(ख) बमोजिम शुल्क लगाउनु त्रुटीपूर्ण रहेको भन्ने सम्बन्धमा

देखियो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११७ को उपदफा (१) मा “कुनै व्यक्तिले देहाय बमोजिमको विवरण दाखिला नगरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई देहाय बमोजिम शुल्क लाग्नेछः- भन्ने व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा “दफा ९५ को उपदफा (१) बमोजिम कुनै आय वर्षको आय विवरण दाखिला नगरेमा प्रति विवरण पाँच हजार रुपैयाँ वा आय विवरणमा उल्लिखित निर्धारणयोग्य आय रकमको शून्य दशमलव शून्य एक प्रतिशतले हुने रकममध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकम” र उपदफा (२) मा “कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षको दफा ८१ बमोजिम राख्नु पर्ने कागजात नराखेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई त्यस्तो कागजात नराखेको वर्षको लागि कुनै आय वर्षको आयको गणना गर्दा कुनै रकम कटाई पाउने भए त्यस्तो रकम नकटाई र रकमहरू समावेश गर्नु पर्ने भए त्यस्तो रकम समावेश गरी हुने निर्धारणयोग्य आयको रकमको शून्य दशमलव एक प्रतिशतले हुने रकम वा एक हजार रुपैयाँमध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकम शुल्क लाग्नेछ” भन्ने र सोही ऐनको दफा ११९ को उपदफा (१) मा “कर तिर्नु पर्ने तोकिएको मितिसम्म कुनै व्यक्तिले कर दाखिला नगरेमा दाखिला गर्न बाँकी रहेको रकममा यसरी कर दाखिला गर्न बाँकी रहेको अवधिभरको लागि सो व्यक्तिलाई प्रत्येक महिना र महिनाको भागमा सामान्य ब्याज लाग्नेछ” भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। यसरी पुनरावेदक करदाताले उल्लिखित कर कानूनको परिपालना नगरेको अवस्थामा भएको संशोधित कर निर्धारणबाट सिर्जित थप कर दायित्वको किस्ता रकममा दफा ११७ र दफा ११९ बमोजिम क्रमशः शुल्क र ब्याज लगाउनु कानून बमोजिम नै देखिएकोले शुरु ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरले संशोधित करमा क्रमशः शुल्क र ब्याज लगाउने गरी भएको निर्णय मिलेकै देखिन आयो।

२४. जहाँ सम्म आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२०(ख) बमोजिम शुल्क लगाएको कानून विपरीत छ भन्ने जिकिर सम्बन्धमा हेर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२० मा “कुनै व्यक्तिले कुनै कुराका सम्बन्धमा विभागमा झुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दिएमा वा दाखिला गर्नुपर्ने कुनै कुरा वा वस्तुको जानकारी नदिई वा सो विवरणबाट हटाई विवरणमा उल्लिखित जानकारी भ्रमपूर्ण हुन गएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई देहाय बमोजिम शुल्क लाग्नेछ” भन्ने व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा “जानाजानी वा लापरबाहीपूर्वक गरेको नभई भुलबश झुट्टा वा भ्रमपूर्ण हुन गएमा त्यसबाट हुने घटी कर रकमको पचास प्रतिशत” भन्ने र खण्ड (ख) मा “जानाजानी वा लापरबाही गरेको कारणले झुट्टा वा भ्रमपूर्ण हुन गएकोमा त्यसबाट हुने घटी कर रकमको एक सय प्रतिशत” भन्ने व्यवस्था रहेको छ। प्रस्तुत मुद्दामा आयकर ऐनको १२० को खण्ड (ख) को सम्बन्धमा करदाताले प्रतिवाद गरेको देखिन्छ। प्रत्यर्थी कर कार्यालयको निर्णय पर्चा हेर्दा मूलतः चार खण्डहरू उल्लेख गरेका छन्। पहिलो खण्डमा ठूला करदाता

कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारण गर्दा लिएका आधारहरू उल्लेख गरिएको छ भने दोस्रो खण्डमा तत्सम्बन्धमा करदाताले जवाफमा लिएका जिकिरहरू उल्लेख गरी सो जिकिरका सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालयबाट गरिएको खण्डन उल्लेख छ भने तेस्रो खण्डमा कार्यालयको ठहर खण्ड उल्लेख छ। चौथो खण्डमा तपशील खण्ड उल्लेख छ।

२५. यस सन्दर्भमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२० को खण्ड (ख) को शुल्क भनेको करदाताले जानीजानी वा गम्भीर लापरवाही गरी आफूलाई लाग्ने कर दायित्व घटाउन वा लुकाउने उद्देश्यले कुनै झट्टा, जालसाज वा भ्रमपूर्ण विवरण कर प्रशासन समक्ष पेश गरेको अवस्थामा लाग्ने शुल्क हो। यो शुल्क एक प्रकारको जरिवाना सरहको सजाय नै हो। सो शुल्क लाग्नु भनेको करदाताले आयकर सम्बन्धी कसूर गरेको अवस्था हो। कुनै करदाताले आयकर सम्बन्धी कसूर गरेको अवस्थामा आकर्षित हुने उक्त शुल्कको दफाको सम्बन्धमा निर्णयकर्ताले आफ्नो ठहर खण्डमा नै सो कसूर भएको तथ्य पुष्टी गर्दै कसूर ठहर गरी शुल्क लगाउने गरी निष्कर्षमा पुगेको अवस्था हुनुपर्छ। निर्णय वा फैसलाको तपशील खण्डको व्यहोराबाट हुने कसूर कायम हुने वा सो कसूरका सम्बन्धमा हुने दण्ड, जरिवाना वा शुल्क निर्धारण सम्बन्धी कार्य अर्धन्यायिक प्रकृतिको कार्य हो। कर अधिकृत अर्धन्यायिक अधिकारी हो। कर निर्धारण गर्ने क्रममा कुनै कर लगाउँदा वा तत्सम्बन्धमा हुने दण्ड, जरिवाना वा शुल्क कायम गर्दा सो को स्पष्ट आधार र कारण उल्लेख गरी ठहर खण्डमा नै ठहर गर्नुपर्दछ। तर प्रस्तुत सन्दर्भमा आयकर ऐनको दफा १२०(ख) को शुल्क सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालयबाट निर्णय गर्दा निर्णय पर्चाको बुँदा नं. (१४) को कार्यालयको खण्डनमा मात्र उल्लेख गरी निर्णयको मुख्य खण्ड अर्थात् कार्यालयको ठहर खण्डमा १२०(ख) को शुल्क लाग्ने वा नलाग्ने केही पनि बोलेको देखिँदैन। तर निर्णय पर्चाको तपशील खण्डको बुँदा नं. २ मा दफा १२०(क) अनुसारको शुल्क गणना गर्ने भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको देखिन्छ। त्यसैगरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको संशोधित कर निर्धारणको सूचनामा ऐनको दफा १२० को खण्ड (ख) बमोजिमको शतप्रतिशत शुल्क गणना गरी संशोधित कर निर्धारणको सूचना जारी गरिएको देखिन्छ। उक्त दफा १०२ बमोजिमको सूचना भनेको नयाँ वा थप निर्णय होइन। कर अधिकृतबाट भएको कर निर्धारण सम्बन्धी भइसकेको सो निर्णय कार्यान्वयन गर्ने क्रममा निर्णयको परिधिभिन्न रही कर प्रशासनबाट सो सूचना जारी गरिन्छ। मूल निर्णयमा नभएको वा भएको भन्दा फरक हुने गरी दफा १०२ को सूचनामा कुनै विषय उल्लेख गर्नु कानून विपरीत र मूल निर्णय विपरीत समेत हुन्छ। यसरी निर्णय पर्चाको ठहर खण्डमा केही उल्लेख नगरी तपशील खण्डमा दफा १२०(क) बमोजिम शुल्क गणना गर्ने भनी निर्णयमा नै स्पष्ट उल्लेख भएको अवस्थामा

निर्णय पर्चा भन्दा बाहिरी गई दफा १२०(ख) बमोजिम शतप्रतिशत शुल्क गणना गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिम संशोधित कर निर्धारणको सूचना जारी गरेको देखिँदा उक्त सूचना सुरु ठूला करदाता कार्यालयको मूल निर्णय पर्चासँग असंगत देखिन्छ। तसर्थ निर्णय पर्चाको तपसिल खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२० को खण्ड (क) अनुसार नै शुल्क कायम गर्नुपर्ने देखियो।

२६.

अतः माथि विवेचित आधार एवं कारण समेतबाट करदाता श्री बोटलर्स नेपाल लिमिटेडको आ.व. २०७१।०४।०१ देखि २०७१।०७।०७ सम्मको आयकरको सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७९।१२।२१ मा भएको संशोधित कर निर्धारणको निर्णय अनुसार करयोग्य आय कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२० को खण्ड (क) बमोजिमको शुल्क समेत लगाउने गरी निष्कर्षमा पुगेको मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। प्रस्तुत सन्दर्भमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ५७ को प्रावधान आकर्षित नहुने, आकर्षित हुने भनी मान्दा पनि करदाताको सम्पत्ति एवं दायित्व मूल्याङ्कन गर्ने गणना गर्ने विधि कानून सम्मत नभएको एवं आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११७ तथा ११९ को शुल्क तथा ब्याज लगाउनु कानून विपरित रहेको भन्ने पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२० को शुल्कको हकमा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरको मिति २०७९।१२।२१ को निर्णय पर्चामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२०(क) को शुल्क गणना गर्नु भनी स्पष्ट रूपमा उल्लेख भएकोमा सो निर्णय पर्चा भन्दा बाहिर गैँ सो ऐनको दफा १२० को खण्ड (ख) बमोजिमको शतप्रतिशत शुल्क गणना गरी संशोधित कर निर्धारणको सूचना जारी गरिएको देखिएकोमा उक्त सूचना मूल निर्णय पर्चासँग असंगत रहेको हुँदा मूल निर्णय पर्चा अनुसार नै दफा १२० को खण्ड (क) को शुल्क कायम हुने ठहर्छ। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. माथि ठहर खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२०(ख) को शुल्कको हकमा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरको मिति २०७९।१२।२१ को निर्णय पर्चामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२०(क) को शुल्क गणना गर्नु भनी स्पष्ट रूपमा उल्लेख भएकोमा सो निर्णय पर्चा भन्दा बाहिर गैँ सो ऐनको दफा १२० को खण्ड (ख) बमोजिमको शत प्रतिशत शुल्क गणना गरी संशोधित कर निर्धारणको सूचना जारी गरिएको देखिएकोमा उक्त सूचना मूल निर्णय पर्चासँग असंगत रहेको हुँदा मूल निर्णय पर्चा अनुसार नै दफा १२० को खण्ड (क) को पचास प्रतिशत शुल्क कायम हुने ठहरेकाले दफा १२०(क) बमोजिम शुल्क

कायम गरी सोको जानकारी करदातालाई दिनु भनी ठूला करदाता कार्यालयमा लेखी पठाइदिनु।

२. फैसलाको प्रतिलिपी सहितको जानकारी विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौलाई दिनु।
३. सरोकारवाला पक्ष प्रस्तुत फैसलाको नक्कल माग गर्न आए नियमानुसार लाग्ने दस्तुर लिई नक्कल दिनु।
४. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतीय प्रति अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
५. यस मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल ठूला करदाता कार्यालयमा पठाई रेकर्ड मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

रमेश ढकाल
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा म सहमत छु।

बासुदेव खनाल
(लेखा सदस्य)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: पालसाङ्ग लामा

तामेलदार:- अशोक विश्वकर्मा

ईति सम्बत् २०८० साल फागुन २२ गते रोज ३ शुभम् -----

प्रमाणीकरण गर्ने: -

प्रमाणीकरण मिति:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको छाप